

11.4.2024

VN/4219/2023

Kaupan liiton lausunto peruspankkipalvelujen ja luottolaitoslainsäädäntöä koskevasta arviomuistio- osta

Kaupan liitto kiittää lausuntopyynnöstä ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

1. Peruspankkipalvelut

Peruspankkipalveluiden osalta arviomuistiossa todetaan, että työ- ja elinkeinoministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön koordinoiman Talent Boost -ohjelman puitteissa on raportoitu ongelmista työ- ja koulutusperäisen maahanmuuton yhteydessä ilmenneistä pankkipalveluiden saatavuusongelmista, ja että pankkipalveluiden saatavuus on tunnistettu yhdeksi merkittäväksi Suomen houkuttelevuuden esteeksi kansainvälisille osaajille.

Kaupan liitto korostaa, että kaupan ala on elinkeinoelämän suurin työnantaja. Toimiala työllistää lähes 300 000 työntekijää. Toimiala on merkittävä nuorten ja maahanmuuttajien työllistäjä. Kaupan alan kannalta on tärkeää, että peruspankkipalvelut eivät muodosta esteitä maahanmuuttajien työllistämiseksi ja siten vaikeuta alan toimintaedellytyksiä. Lähtökohtana tulisi olla, että maahantulijalle tulisi taata peruspankkipalvelut kahden viikon sisällä maahan saapumisesta.

Arviomuistiossa lisäksi todetaan, että myös yritykset ovat selvitysten perusteella kohdanneet merkittäviä ongelmia peruspankkipalveluiden saatavuudessa, ja että ongelmat ovat yleistyneet viime vuosina merkittävässä määrin erityisesti mikro- ja pienyritysten osalta. Ongelman taustalla arvioidaan olevan mm. rahanpesun ja terrorismin torjunnan veloitteiden jopa tarpeettoman tiukka tulkinta.

Kaupan liitto katsoo, että yritysten peruspankkipalvelut tulisi varmistaa viranomaisohjeistusta ja käytäntöjä muuttamalla. Arviomuistiossa korostettua riskiperusteisen rahanpesun ja terrorismin torjunnan riskien arviointia tulisi edistää arviomuistiossa esitetyillä informaatio-ohjauksella ja viranomaistulkinnolla.

2. Käteisen saatavuus ja käytettävyys

Käteisen hyväksyttävyyden osalta arviomuistiossa todetaan VM:n keräämään palautteeseen viitaten, että käteistä hyväksytään maksuvälineenä tänä päivänä vielä kohtuullisen hyvin.

Kaupan liitto korostaa, että Suomessa ei ole osoitettu käteisen hyväksyntään liittyviä merkittäviä ongelmia, joita olisi tarpeen sääntelyllä ratkaista. Käteistä hyväksytään kaupoissa hyvin laajasti ja käteisen hyväksyttävyydestä on kieltäydytty vain yksittäisissä kaupoissa. Käteinen on hyväksytty maksutapa kansalaisten kannalta merkittävässä kaupan alan palveluissa.

11.4.2024

Arviomuistiossa esitellään komission 28.6.2023 antamaa asetusehdotusta euroseteleiden ja -metallirahojen asemasta laillisena maksuvälineenä. Muistiossa VM:n virkakunta esitetään, että tarkoituksenmukaisinta tässä tilanteessa olisi edetä ilman kansallisia erillisiä sääntelyhankkeita, ja pyrkiä vaikuttamaan asetusehdotusneuvotteluihin siten, että niissä saavutettaisiin Suomen kannalta mahdollisimman hyvä tulos. Lisäksi arviomuistiossa todetaan, että jos komission asetusehdotuksen neuvottelut pitkittyvät, tulee silloin harkittavaksi myös kansallisten toimenpiteiden toteuttaminen.

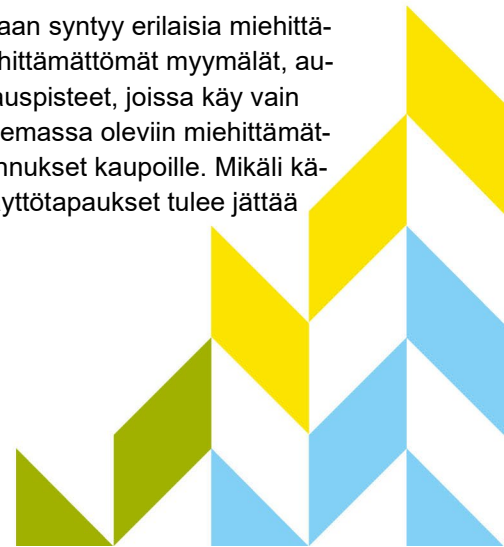
Kaupan liitto katsoo, että mikäli käteisen vastaanottamista ja jakelua säännellään eurooppalaisella sääntelyllä, ei kansalliselle sääntelylle ole tarvetta, kuten arviomuistiossa ehdotetaan. Kaupan liitto korostaa, että komission asetusehdotus on monilta osin puutteellinen ja Kaupan liitto on yhdessä EuroCommercen kanssa esittänyt siihen lukuisia muutoksia. Mikäli eurooppalainen asetusehdotus viivästyy tai kariutuu, kansallinen käteissäätely ei saa olla välttämättömyys, vaan tulee myös muut keinot kuin sääntely tulee ottaa tarkasteluun. Valitettavasti arviomuistiossa ei ole tarkasteltu muita kuin sääntelykeinoja käteisen saatavuuden ja käytettävyyden osalta.

Kaupan liitto arvioi, että käteisen käytettävyyden ja hyväksyttävyyden riippuvan ennen kaikkea käteisen käytön yleisyydestä kuluttajien keskuudessa sekä käteisen käsittelykustannuksista ja rahahuollon palveluiden saatavuudesta. Mikäli kuluttajat eivät tulevaisuudessa halua käyttää käteistä maksutapana, niin etenkin pienempien yritysten kiinnostus ottaa käteistä vastaa laskee. Myös käteisen käsittelykustannuksilla on suuri merkitys käteisen hyväksyttävyydelle. Mitä korkeammat rahahuollon kustannukset ja käteishuollon palveluiden heikompi saatavuus, sitä useampi yritys luopuu käteisen vastaanottamista.

Kaupan liitto katsoo, että käteisen käsittelyn maltilliset kustannukset sekä rahahuollon palveluiden saatavuus pitäisivät tulevaisuudessa yllä maksuvälineen hyväksyttävyyttä sääntelyä paremmin. Keskuspankin käteismaksuvälineen liikkeellelaskijana tulisi viimekädessä vastata rahahuollon infrastruktuurista, mikäli markkinaehtoisesti sitä ei pystytä järjestämään. Lisäksi keskuspankin tulisi osallistua rahahuollon kustannuksiin, mikäli markkinatoimijat eivät pysty toteuttamaan sitä kohtuullisin kustannuksin. Käteistä koskevalle sääntelylle on siis olemassa vaihtoehtoja.

Kaupan liitto pitää tärkeänä, että käteisen hyväksyttävyyttä koskevassa tarkastelussa tulee huomioida seuraavat näkökohdat:

- Kauppojen sopimusvapautta ei tule rajoittaa sääntelyllä, kaupoilla tulee olla tosiasialliset mahdollisuudet valita kaupoissa hyväksytty maksutapa.
- Käteisen hyväksyttävyyteen ja rahahuollon palveluihin liittyy merkittäviä kustannuksia, joita tulee säännellä, jos käteisen hyväksyttävyyteen asetetaan velvoitteita, sillä kaupat eivät voi kustannuksista tosiasiallisesti neuvotella.
- Suomalainen yhteiskunta digitalisoituu, ja kuluttajarajapintaan syntyy erilaisia miehittämättömiä käyttöratkaisuja, joita voivat olla esimerkiksi miehittämättömät myymälät, automaattikassat ja myyntiautomaatit sekä sähköautojen latauspisteet, joissa käy vain sähköiset maksutavat. Käteismaksutoiminnon tuominen olemassa oleviin miehittämättömiin käyttötapauksiin toisi poikkeuksellisen suuret kustannukset kaupoille. Mikäli käteisen vastaanottamista säännellään, miehittämättömät käyttötapaukset tulee jättää sääntelyn ulkopuolelle.

11.4.2024

- Käteisen käyttöön liittyy merkittävässä määrin harmaata taloutta ja rahanpesua. Käteinen on merkittävin syy ryöstää myymälöitä, ja tämä asettaa kaupan henkilökunnan ja asiakkaat fyysiselle väkivallalle alttiiksi. Mikäli käteisen vastaanottamista säännellään, tulee turvallisuusnäkökohdat ottaa huomioon ja mahdollistaa käteisen hyväksymisestä kieltäytyminen turvallisuusnäkökohtien perusteella.
- Käteistä koskeva sääntely ei toisi ratkaisua merkittäviin käteisen käyttöön liittyviin trendeihin, kuten kuluttajien vähenevään käteisen käyttöön, rahahuollon kasvaviin yksikkökustannuksiin tai erityisryhmien mukaan tuomiseen digitalisoituvaan vähittäismaksamiseen (digitaalinen inklusio).
- Käteisen hyväksymisvelvoitetta voi korkeintaan pohtia välttämättömiin palveluiden osalta. Esimerkiksi erikoiskaupat tulisi jättää käteisen vastaanottamisvelvoitteen ulkopuolelle. Tämä vastaisi myös nykytilannetta Suomessa ja voimassa olevia Suomen Pankin käteislinjauksia, joiden mukaan ”käteinen tulee hyväksyä maksutapana kansalaisten kannalta merkittävässä palveluissa”.
- EU:n jäsenmaiden välillä on suuria eroja käteisen käytössä, ja yhteiseurooppalainen malli ei sovi välttämättä kaikille jäsenmaille. Mikäli käteisen vastaanottamista säännellään, kansallinen liikkumavara tulee eurooppalaisessa sääntelyssä turvata.
- Euroopan keskuspankki valmistele digieuron käyttöönottoa. Digitaalinen euro toisi toteutuessaan kuluttajien käyttöön käteiselle vaihtoehtoisen julkisen maksutavan. Käteisen asemaa tarkasteltaessa jatkossa tulee digitaalinen euro ottaa huomioon.

Kunnioitavasti

Kari Luoto
Toimitusjohtaja
Kaupan liitto

Simo Hiilamo
Edunvalvontajohtaja
Kaupan liitto

